

Становище

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска, преп. в Тракийски университет,
ПФ, гр. Стара Загора

Относно: Дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на педагогическите науки” по направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) на тема: „Равнище на представите за пространство и за собственото тяло у зрително затруднени ученици от начална училищна възраст” на доц.д-р Мира Цветкова - Арсова, преп. в СУ „Св.Климент Охридски”, Факултет по начална и предучилищна педагогика, Катедра ”Специална педагогика и логопедия”.

Уважаеми членове на научното жури,

В качеството си на член на Научното жури, формирано в съответствие с изискванията за подобен род процедури, се запознах внимателно със своевременно представения ми дисертационен труд. В резултат на това Ви представям становището си.

1. Актуалност на темата

Избраната тема е актуална и дисертабилна. Последното се определя преди всичко от липсата на подобни мащабни изследвания, свързани с изучаването на представите за пространство и за собственото тяло у зрително затруднени ученици от начална училищна възраст, а също и от факта, че разработването на темата може в голяма степен да повлияе обучението по специалните програми за зрително затруднени и особено – програмата по ориентиране и мобилност, както в условията на специалното училище, така и в общообразователна среда. Приемам, че

авторът на дисертационния труд – доц.д-р М.Цветкова - Арсова обосновава добре актуалността на темата.

2. Резултати от осъществяването на дисертационното изследване

Дисертационният труд съдържа 244 страници, от които 214 – текст. Съдържанието е структурирано в Увод, четири глави, Приноси на дисертационния труд, Заключение, Литература и Приложения. Трудът е богато онагледен – съдържа 42 таблици и 80 графики. Визуализирането на резултатите от изследването позволява по-доброто им възприемане и анализиране.

Чрез представения литературен обзор авторът манифестира отлична осведоменост по разглежданата тема. Литературната справка включва общо 150 литературни източника, от които 19 на кирилица и 131 – на латиница. Бих искала да отбележа, че познаването и съответно – анализирането на множество чужди източници оценявам положително. Като се позовава на много източници, доц.д-р М.Цветкова – Арсова не само анализира значими литературни източници, свързани с представите за пространство и за собственото тяло у зрително затруднените ученици, но отделя важно място и на ролята на тези представи в обучението по ориентиране и мобилност. Оценявам високо практическата насоченост на дисертационното изследване на автора.

Целта на труда е ясно формулирана и насочена в три направления – съпоставяне на представите за пространство и за собственото тяло при слепи и слабовиждащи, формираността им при ученици, обучавани в специални училища и в общообразователна среда и установяване доколко и как обучавашите специалисти работят върху разглежданите представи. Високо оценявам формулирането на целта по този начин, защото тя пряко засяга двете страни – участници в общия процес – ученици и учители.

Поставените 7 хипотези са в съответствие с поставената цел и насочват към още по – детайлно изследване на процеса и по отношение на учениците (при слепи, слабовиждащи, обучаващи се в специални и в обикновени училища, в различни класове, различаващи се по пол) и по отношение на специалистите (инструкторите, учителите, работещи в условията на специалните училища и ресурсните учители).

Същото може да се каже и по отношение на задачите. Те са 8 на брой и, по мое мнение, също насочват изследователя към предприемане на обхватно и детайлно изследване. Приемам избраните от автора методи като удовлетворяващи за получаването на обективни резултати.

Изследваните ученици и учители се състоят от големи групи, като се има предвид общият им брой в страната. Общо в изследването са включени 154 ученици със зрителни затруднения. Относително равномерното им разпределение (73 от специалните училища и 81 от общообразователните) дава възможност да се съпоставят резултатите. Включените общо 55 учители не могат да се обособят в такива относително равнопоставени по брой групи (5 са работещите в специалните училища и 50 – ресурсните учители) по независещи от автора на изследването причини – в такова съотношение са назначените специалисти. Независимо от това, в хода на изследването ясно проличават различията по отношение на работата на двете групи.

Авторът на дисертационното изследване структурира добре и методиката и процедурите. Използва за изследване на учениците Тест на Е. Хил за установяване на избрани позиционни представи, съдържащ 72 айтъма и 4 субскали. Това дава възможност за получаването на важни резултати и на тази база – тяхната интерпретация.

Заслуга на автора е разработването на Въпросник за инструкторите и ресурсните учители с 4 основни групи въпроси (от тях с възможност за избор на отговор - 14 и отворени – 6). Като цяло оценявам положително

разработването на посочения Въпросник като, по мое мнение, най-висока оценка заслужава групата въпроси, формулирани с цел изясняване на подготовката им по ориентиране и мобилност и наличието на методики за преподаване.

Изразявам мнение, че получените резултати са коректно интерпретирани и това позволява на автора да предложи съществени изводи и препоръки, както и да направи значими приноси.

3. Приноси

Дисертационният труд несъмнено съдържа редица научни приноси. Доц.д-р М. Цветкова ги е структурирала в два аспекта. Към първия – Приноси с научно-теоретичен характер отнася 3, а към втория – Приноси с научно-приложен характер - отнася 6.

Не само приемам справката за приносите, но и изразявам мнение, че те са значими. Теорията и практиката биха се повлияли положително в значителна степен от направеното на актуална тема мащабно проучване, резултатите от което могат да се използват и в специалните училища и при осъществяване на интегрирано и включващо обучение в естествена среда зрително затруднени ученици. В по-конкретен план приносите могат да се свържат с интензивна допълнителна дейност, свързана с представите за пространство и за собственото тяло в контекста на осъществяването на специални програми за зрително затруднени ученици.

4. Критични бележки и препоръки

Номерирането на научните приноси от научно-теоретичен характер не е в необходимата последователност. Някои от хипотезите биха могли да се обединят, напр. 6-та и 7-ма.

Препоръчвам на автора да запознае широк кръг от специалисти и студенти, както и експертите от МОН и инспекторатите по образование с резултатите от това мащабно проучване.

5. Заключение

В заключение, изразявам мнение, че дисертационният труд на тема „Равнище на представите за пространство и за собственото тяло у зрително затруднени ученици от начална училищна възраст” отговаря на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за развитие на академичния състав в СУ „Св.Кл.Охридски”. Авторът е разпознаваем и авторитетен учен и преподавател сред специалистите по Специална педагогика у нас и в чужбина. Притежава завидни умения за осъществяване на изследователска дейност, участва в редица проекти и преподава важни за формиране на необходимите компетентности дисциплини у студентите, по Специална педагогика. Убедено давам своя положителен вот за присъждането на доц.д-р Мира Цветкова – Арсова на научната степен „доктор на педагогическите науки”.

08.09. 2014

Гр. София

Подпис:

(проф.д-р Венетка Кацарска)